

DEZVOLTAREA AGRO-ZOOTEHNICĂ A ROMÂNIEI DIN PERSPECTIVA MEDALISTICII AGRARE (1864 - 1929)

ANA HANCU

Reglementarea poziției internaționale a Principatelor Române, desființarea monopolului turcesc asupra comerțului românesc prin tratatul de la Adrianopol, și prevederile Regulamentului Organic, cu precizarea raporturilor dintre stăpânii de moșii și locuitorii satelor au contribuit la stimularea cultivării extensive și intensive a pământului, la trecerea spre o agricultură "comercială". Un moment esențial în dezvoltarea agriculturii române l-a constituit legea secularizării averilor mănăstirești (1863) care reprezentau peste un sfert din suprafața țării, și legea agrară (1864). Din perspectiva noilor structuri ale proprietății funciare, create prin reforma agrară și schimbarea statutului politic și economic internațional al țărilor Române (libertatea comerțului exterior și a navegației tuturor țărilor în Marea Neagră, unirea Moldovei și a țării Românești), se impunea adoptarea unor noi măsuri de dezvoltare a agriculturii, introducerea metodelor științifice de cultivare și sporire a producției agricole, a mașinilor agricole, creșterea animalelor de rasă, și, nu în ultimul rând, crearea unor organisme de conducere și coordonare.

De impulsivarea dezvoltării acestei ramuri a economiei naționale depindea în mare măsură propășirea economică, socială și națională a țării. Încă din anul 1860, Winterhalder în articolul "*Expozițiuni de industrie*", subliniază necesitatea și importanța organizării de asemenea expoziției, propunând chiar deschiderea unei expoziții de industrie pe Câmpul Filaretului. Fapt semnificativ, Winterhalder propunea participarea la aceste expoziții și a românilor din Transilvania, Banat, Bucovina.¹

La 13 septembrie 1862, Consiliul de Miniștri a hotărât deschiderea la Târgul Moșilor a unei "expoziții naționale de agricultură și industrie", dar nealocarea fondurilor necesare din bugetul țării nu a făcut posibilă realizarea ei.²

¹ D. Berindei, *Industria în perioada 1859-1864: Muntenia. Partea I, Date generale privind situația industriei în anii 1859-1864*, în *Studii și Materiale de Istorie Modernă*, vol. VII, Editura Academiei R.S.R. București, 1983, p. 141.

² *Idem*, p. 142.

Au fost organizate, însă, expoziții cu prilejul marilor bâlciori județene în 1863 în ținuturile: Vlașca, Ilfov, Teleorman, Romanați, Ialomița, după 1864 expozițiile organizându-se sistematic și periodic.³

Marcarea unor momente importante din acest domeniu: secularizarea averilor mănăstirești închinate, reforma agrară, organizarea de expoziții și concursuri de agricultură, zootehnie, industrie, comemorări ale unor personalități care și-au adus aportul la dezvoltarea acestui sector, societăți agricole și de învățământ au fost imortalizate de “memoria metalului”, prin emiterea de medalii și placete dedicate acestor evenimente. Studiul colecției muzeale de medalii și placete subliniază necesitatea și importanța cu care erau privite în epocă asemenea manifestări, oferind în același timp un tablou general al preocupărilor societății românești de dincolo de Carpați pentru dezvoltarea și încurajarea acestui sector al economiei.

Instaurarea lui Al. I. Cuza ca domn al Principatelor Române a marcat și începutul diplomației românești. Beneficiind de calitățile sale diplomatice, Costache Negri, numit ambasador la Constantinopol, va aduce mari servicii țării, contribuind la afirmarea demnității naționale și afirmarea autonomiei sale, lucrând cu perseverență la desăvârșirea unirii, și înfăptuirea principalelor reforme democratice. În semn de recunoștiință pentru activitatea sa pentru propășirea țării, locitorii orașului Râmnicu-Sărat i-au cinstit personalitatea prin emiterea unei medalii. Medalia are pe avers profilul lui C. Negri orientat spre stânga iar pe revers, central legenda: **URBA / RIMNICUL SARAT / RECUNOSCATORE / DOMNULUI C. NEGRI / PENTRU / RECUPERAREA BUNURILOR / DISE ÎNCHINATE / căuț / 1863.**⁴ Este confectionată din bronz după macheta gravorului Stern din Paris, diametrul fiind de 37 mm. (Fig.1 a, b). De altfel, locitorii orașului Râmnicu Sărat, în memoriul cu iscălituri autografe pe care îl trimit domnitorului Al. I. Cuza îl asigură pe acesta de tot sprijinul, dragostea și devotamentul lor.⁵

Omagiind meritele și personalitatea diplomatului Negri locitorii orașului Turnu-Măgurele, au bătut și ei la rândul lor o medalie. Pe avers, dispusă central este gravată marca județului și a orașului Turnu-Măgurele, simbolizate prin trei oi și un berbec, circulară legenda: **MUNICIPALITATEA ORAȘULUI TURNU-MĂGURELE CU JUDEȚENI H.** Pe revers este inscripționată, legenda: **SEMN / DE RECUNOSCINTĂ / DOMNULUI C. NEGRI / PENTRU CONCURSULU CE A / DAT SUB MĂRIA SA DOMNITORUL / ALEXANDRU IOAN I. / CA AGENT AL PRINCIPATELOR - UNITE / ROMÂNE LA CONSTANTINNOLE / ÎN GLORIOSUL FAPTU ALU / SECULARISĂRII MONAS - / TIRILOR**

³ S. Pop, - *Primele expoziții economice românești*, în *Probleme economice*, an. XIX, nr. 3, martie, 1966, București, p. 92.

⁴ G. Budzugan, Gh. Niculă, -*Medalii și placete românești*, Editura științifică, București, 1971, p. 60, *Buletinul Societății Numismatice Române*, An XVIII, NR. 45, București, 1923, p. 15

⁵ C.C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, Editura științifică, București, 1966, p. 185.

PĂMENTENE / DISE ÎNCHINATE . / 1864⁶ medalia este realizată de gravorul Klerberg, din aramă cu diametrul de 54 mm. (Fig. 2 a, b).

Participant la revoluția de la 1848, medic la spitalul Colțea, susținător al principiilor liberale, N. Crețulescu s-a aflat la conducerea guvernului între 14/6 iulie 1862 - 11/23 octombrie 1863. În această perioadă s-au creat condițiile necesare realizării secularizării averilor mănăstirești și actului de la 2/14 mai 1864, lovitura de stat. Așa cum reiese și din scrisoarea adresată domnitorului la 14/26 mai 1863, Crețulescu propune “*să se suspende Adunarea legiuitoră pe un timp oarecare; să se ia cărma guvernului de Măria Voastră; să se decreteze formarea Consiliului de Stat, căruia să se pue însărcinarea de a elabora fără zăbavă, pe bazele așezate în Convenție, legile trebuie incioase pentru organizarea țării și consolidarea instituțiilor celor noi.*”⁷

Pentru inițiativele și sprijinul acordat domnitorului cetățenii orașului Turnu-Măgurele au emis o medalie din bronz, realizată după medalia omagială de aur.⁸ Medalia respectivă cuprinde pe avers, central, pe patru rânduri legenda: **CETĂȚENI / COMUNEI / TURNU-MĂGURELE / D. N. CREȚULESCU** / Pe revers, legenda pe șase rânduri: **ÎNCEPĂTORUL / MĂREȚELOR FAPTE / DIN 2/14 MAI 1864 / ȘI EMANCIPATORUL / MOȘIILOR MÂNAST. / DISE ÎNCHINATE**. Este executată din bronz cu diametrul de 47mm. (Fig. 3 a, b).

Ca semn al prețuirii de care s-a bucurat, recunoștiinței, aprecierii faptelor săvârșite în scurta sa domnie, al patriotismului său, în anul 1906 cu ocazia împlinirii a 40 de ani de la abdicare, domnitorului Al. I. Cuza, i s-a dedicat o medalie comemorativă. Era un omagiu adus celui care a reușit să realizeze unirea deplină a Principatelor Române, secularizarea averilor mănăstirești, reforma agrară, învățământului, justiției, organizarea armatei, încurajarea dezvoltării diverselor domenii economice. Pe avers medalia prezintă, în plan central, bustul domnitorului Al. I. Cuza în uniformă militară, în profil stânga, legenda: **ALECSANDRU IOAN I CUZA - VODĂ . 1820 =1873**, mărginită spre exterior de un cerc perlat. Pe revers, în partea superioară, legenda semicirculară: **1866 - 11 FEBRUARIE - 1906**, iar în plan central legenda: **40 DE ANI / DE LA ABDICAREA DOMNITORULUI / ÎN FAVOAREA UNEI DINASTII STREINE / SUB A SA MAREAȚĂ DOMNIE / S-AU SĂVÂRŠIT / UNIREA PRINCIPATELOR 1859 / SECULARIZAREA AVERILOR / MĂNĂSTIREȘTI 1863 / ÎMPROPRIETĂRIREA / ȚĂRANILOR / 1864**. Întreaga inscripție este mărginită de un cerc perlat, fiind executată de gravorul Șaraga, Iași, din bronz, având diametrul de 40 mm. (Fig. 4 a, b).

Sugestiile și inițiativele unor economisti de orientare progresistă: M. Kogălniceanu, I. Ionescu Brad, Winterhalder, P. S. Aurelian, D. P. Marțian, privind ideea organizării unor expoziții naționale, care să constituie un prilej de manifestare

⁶ G. Buzdugan, Gh. Niculiță, *op. cit.* p. 61.

⁷ C.C.Giurescu, *op. cit.* p. 173.

⁸ *Buletinul Societății Numismatice Române*, *op. cit.* p. 15., G. Buzdugan, Gh.Niculiță, *op. cit.* p. 61.

a forțelor creatoare ale Principatelor Unite au găsit înțelegere la domnitorul Cuza care a legiferat organizarea lor. În anul 1864 sub conducerea directă a lui M. Kogălniceanu, prim-ministru și ministru de interne, s-au organizat expoziții cu caracter agrar și industrial la Fălticeni și București. Dar, prima expoziție economică națională de agricultură și industrie din Principatele Române s-a organizat la 20 mai 1865 la Târgul Moșilor la propunerea renumitului agronom I. Ionescu de la Brad, inspector general al agriculturii⁹.

În însemările sale privind expoziția, P. S. Aurelian scria: “pentru prima oară, locuitorii capitalei au avut fericirea să intre într-un local în care să poată afla o parte însemnată din producțiunea țării, să examineze ei însăși mașini și instrumente agricole, animale, țesături și obiecte de artă.”¹⁰ Expozantilor li s-au acordat 93 de premii și distincții, 22 de medalii de argint, 43 medalii de bronz, bani¹¹. Cu ocazia expozițiilor din 1864 și 1865 s-au confectionat două medalii identice, diferind doar anul organizării expozițiilor. Pe avers este reprezentat chipul domnitorul Al. I. Cuza în uniformă militară, profil spre stânga, cu legenda: **ALECSANDRU IOAN I PRINCIPELE ROMÂNII 1864**. Pe revers, central, pe 6 rânduri: **ONORE / ȘI / ÎNCURAGIARE / AGRICULTUREI / ȘI / INDUSTRII / 1864 /**, circular legenda: **EXPOZIȚIUNE REGIONALĂ ÎN BUCUREȘTI V**¹². Pe margine, dispuse circular, sunt reprezentate motive florale, și fructiforme, întrerupte de un cap de cal, unul de berbec, unul de vacă și o roată. Medalii sunt realizate de gravorul vienez A. Pittner din bronz cu diametrul de 60 mm. (Fig. 5 a, b.)

În anul următor, 1866, la București a fost organizată a treia expoziție de “orticultură” (prima fiind organizată în 1864). Medalia bătută cu această ocazie are reprezentat, pe avers, figura alegorică a României, femeia cu ramură de măslin într-o mână, iar în cealaltă drapelul țării, în partea inferioară, la picioarele ei o panoplie de arme, în exergă, data **11 FEBRUARIE** și legenda semicirculară: **PRINCIPATELE ROMÂNE UNITE 1866**. Pe revers, dispus central, legenda: **ONORE / ȘI / ÎNCURAGIARE / AGRICULTUREI / ȘI / INDUSTRII / 1866 /**, legenda semicirculară: **EXPOZIȚIA DE ORTICULTURĂ ÎN BUCUREȘTI H**, pe margine fiind gravată o ghirlondă compusă din motive vegetale și însemne care simbolizează domeniul horticulturii.¹³ Este din bronz cu diametrul de 60 mm. (Fig. 6 a, b.). Expoziția este organizată așa cum relevă și data de “11 februarie”, după abdicarea lui Cuza. Instaurarea la 10 mai 1866 a lui Carol I de Hohenzollern Sigmaringen ca domnitor al României a marcat începutul unei perioade de dezvoltare și afirmare, cucerirea independenței deschizând perspective noi dezvoltării comerțului, industriei,

⁹ D. Berindei, *op. cit.* p. 142.

¹⁰ S. Pop, *op. cit.* p. 93.

¹¹ *Idem*, p. 94.

¹² G. Buzdugan, Gh. Niculită, *op. cit.* p. 63., *Buletinul Societății Numismatice Române*. *op. cit.* p. 19

¹³ *Idem*, p. 64.

administrației, justiției, armatei și învățământului. Agricultura, principala sursă a prosperității naționale a cunoscut un sprijin deosebit. S-au înființat ferme model, s-a încurajat exportul de cereale, cultivarea pe baze științifice a pământului și a creșterii animalelor, dezvoltarea unui învățământ agricol, organizarea de concursuri agricole și zootehnice. Concursul de agricultură organizat în 1868 a beneficiat de o atenție deosebită, marcat fiind de emisarea unei medalii. Pe aversul acesteia este reprezentată figura domnitorului Carol I cu favoriți, în profil stânga și legenda: **CAROL I DOMN ALLU ROMÂNIILOR**. Pe revers, este inserată motivația baterii acestei medalii: **ONORE / CULTIVATORULUI / 1868 /**, circular legenda: **CONCURSU DE AGRICULTURĂ ÎN ROMÂNIA V.** Marginea medaliei este înconjurate de o ghirlandă din motive vegetale și zoomorfe, asemănătoare medaliiilor din 1864 și 1864, este din bronz cu diametrul 58 mm., gravor fiind **Leisch**. (Fig. 7 a, b). Din titulatura domnitorului reține atenția formularea de "domn allu Românilor" și nu de domn al României, fapt care va atrage, mai târziu, în 1872, cu prilejul emiterii medaliiilor militare, protestul Vienei¹⁴ //// . Pentru încurajarea dezvoltării economiei în 1883, la Iași s-a organizat un concurs de agricultură și industrie, participanții fiind stimulați prin acordarea unor medalii drept recunoaștere a meritelor. Pe avers este reprezentată stema județului Iași, un scut cu un cal în profil stânga, timbrat de coroana regatului României, legenda: **JUDEȚULU / IAȘII / 1883**, înconjurate de o ghirlandă din frunze de stejar și lauri. Reversul prezintă, dispus în plan central, o femeie (personificarea României) în picioare din față, drapată, ținând în mâna stângă spică de grâu; în fundal sunt reprezentate unele specifice agriculturii (plugul, coasa, grebla), snopul de grâu, coșnița pentru albine și o locomotivă cu aburi, simbol al dezvoltării industriei române. Circular este dispusă legenda: **CONCURS DE AGRICULTURA ȘI INDUSTRIE V ONORE MUNCEI V.** Medalia este semnată de gravorul ieșean **Sternberg**, confecționată din bronz, diametrul 50 mm. (Fig. 8 a, b).

Sub patronajul Principelui Ferdinand și al Prințesei Maria, la 29 august 1894, la București, s-a deschis expoziția cooperatorilor. Evenimentul a determinat emisarea unor medalii de aramă și bronz. Ambele medalii conțin aceeași gravură. Pe avers Probleme sunt reprezentate busturile în profil stânga ale celor doi suverani și legenda dispusă circular: **PRINCIPELE ¥ FERDINAND ¥ ȘI ¥ PRINCIPESA ¥ MARIA ¥ PATRONI¥**. Pe revers, străjuită de doi plopi este gravată imaginea clădirii expoziției, legenda semicirculară: **EXPOZIȚIUNEA COOPERATORILOR**, iar în exergă: **29 AUGUST 1894 / BUCURESCI /**. Diametrul este de 35 mm. (Fig. 9 a, b).¹⁴

Reformele înfăptuite în timpul domniei lui Al. I. Cuza au impulsionat dezvoltarea economiei românești pe calea capitalismului. Agricultura, principala ramură de producție folosea pe scară tot mai mare salariată și mașinile agricole.

¹⁴ Valerian Ciofu, *Medaliile Societății Cooperatiste a construcțorilor și meseriașilor Români din 1882-1895*, în *Buletinul Societății Numismatice Române*, An.LXVII-LXIX, 1973-1975, București, 1975, p. 256

Ion Ionescu de la Brad, întemeietorul științei agricole și inițiatorul cercetării experimentale în agricultură a susținut necesitatea introducerii mașinilor agricole și rolul lor în realizarea unui beneficiu cât mai mare cu efort cât mai mic, fără a prejudicia calitatea solului. Pentru impulsionarea dezvoltării unei industrii autohtone de mașini agricole s-au organizat și în această sferă de activitate o serie de expoziții și concursuri. Astfel, în 1897 "Societatea Centrală Agricolă a Proprietarilor și Cultivatorilor", a organizat la București - Herăstrău un concurs de mașini agricole. Importanța acestui eveniment este marcată de baterea unei medalii realizată de gravorul Fessler din bronz având diametrul de 59 mm. Pe avers este reprezentat simbolic un plug și inscripția circulară: **SOCIETATEA CENTRALĂ AGRICOLA A PROPRIETARILOR H/ SI CULTIVATORILOR DIN / ROMANIA**. Pe revers, în plan central, legenda care cuprinde locul, data și prilejul cu care a fost emisă: **BUCURESCI / HERASTRAU / 1897 /**, circular: **CONCURS DE MASINI AGRICOLE**. O ghirlondă compusă din motive vegetale, și fructiforme zoomorfe întrerupte de medallioane cu cap de cal, berbec, vacă și plug mărginește legenda. (Fig. 10 a,b).

Intensificarea exportului de cereale a dus la mărirea suprafețelor de pământ necesare cultivării cerealelor, în special a grâului, și deci, implicit la micșorarea celor destinate păsunilor și islazurilor. Reforma agrară din 1864 care începe să-și arate efectele negative prin insuficiența pământului atribuit țăranilor și frustrarea lor de islazuri pentru vite, introducerea mașinilor agricole în exploatarea proprietăților, epizotiile care decimau animalele, degenerarea raselor, au avut consecințe grave asupra sectorului de producție zootehnic și a nivelului de trai al țărănimii¹⁵. Se impunea, deci, cu necesitate refacerea șepTELUI animalier. Acest lucru se putea realiza, așa cum a propus și P.S. Aurelian, "organizînd concursuri de vite grase, după cum am propus acelei din București încă din 1865 vor putea prin încurajări bănești și onorifice să promoveze o ameliorare notabilă în alegerea și îngărișierea vitelor de consumație. Nичic mai simplu decât instituirea acestor concursuri"¹⁶. În anul 1898, primăria orașului Iași, a organizat o expoziție regională de vite, momentul fiind marcat de emiterea unei medalii¹⁷. Pe avers este reprezentată clădirea unei crescătorii moderne și un siloz, deasupra fiind redată emblema orașului, scut încărcat cu turnul unei cetăți, timbrat de o coroană murală cu trei fleuroane având ca suport doi delfini, legenda: **PRIMARIA COMUNEI IAȘI**, în exergă, **MEDALIE / DE MERIT /**. Pe revers, în plan central este prezentat soarele răsărind și luminând un grup de animale (cal, vacă, oaie), legenda circulară: **H EXPOZIȚIUNEA REGIONALĂ DE VITE H OCTOMBRIE 1898**. Gravorul acestei medalii din aramă patinată cu diametrul de 50 mm este gravorul ieșean Sternberg. (Fig. 11 a, b). Merită a fi semnalată și

¹⁵ Gh. Cristea, *Probleme ale modernizării agriculturii române (1864-1877)*, în *Studii și materiale de istorie modernă*, vol VII, editura Academiei RSR, București, 1983, p. 69.

¹⁶ P. S. Aurelian, *Starea șepTELUI și mijoacele de reafcere*, în *Revista științifică*, V, 1874, nr 2/1, II, p. 19

¹⁷ G. Buzdugan, Gh. Niculiță, - op. cit. p. 80.

prima expoziție de păsări organizată în 1901 de “Societatea cooperativă română de avicultură”, eveniment marcat de emiterea unei medalii din metal argintat. Aversul medaliei informează despre organizatorul expoziției, legenda circulară fiind încadrată de două cercuri perlate: **SOCIET. COOP. ROMÂNĂ DE AVICULTURĂ** u, în câmp: **BUCURESCI**. Pe revers sunt redați central, în profil doi cocoși, legenda: **LUPTA PENTRU EXISTENȚĂ**, iar circular, între două cercuri perlate: **PRIMA EXPOZIȚIUNE DE PASERI 1901**. Gravorul acestei medalii este **M. Carniol- Fiul.** (Fig. 12 a, b). Aceluiași gravor i se datorează și medalia realizată cu prilejul expoziției de animale a județului Râmnicu - Sărat din anul 1910. Medalia prezintă pe avers, în câmp, în cartuș, anul **1910** și legenda expusă circular **EXPOZIȚIA DE ANIMALE A JUDEȚULUI RÂMNICU SĂRAT**, iar pe revers un cal în galop spre stânga, înconjurat de o ghirlandă de ramuri de laur. Este din bronz aurit cu diametrul de 40 mm. (Fig.13 a, b).

Unul dintre cele mai vechi târguri care și-au menținut perenitatea a fost “târgul moșilor”, care a luat ființă încă de pe timpul lui Mircea cel Bătrân sau a lui Alexandru vodă Mircea¹⁸. Acest târg tradițional se desfășoară în prima joi a rusaliilor, devenind pentru perioada în discuție unul dintre cele mai importante prilejuri în care producătorii își prezentau produsele, unele dintre acestea, cele mai reușite, fiind premiate cu medalii și bani. Dacă la începuturile sale, “târgul moșilor”, s-a organizat datorită tradiționalismului, treptat, el a devenit principalul mijloc de expoziție al producătorilor, sprijinit și organizat de stat (Ministerul Agriculturii, Lucrărilor Publice și Domeniilor), și personalitățile vremii, fiind vizitat de familia regală și princiară. Tânărul prinț al României, Carol I de Hohenzollern, vizitează în 1867 acest târg care este prezentat astfel: “*Aesta e o mare serbare de primăvară care se ține în fiecare an de Rusalii, dincolo de porțile răsăritene ale orașului și durează o săptămână. „Moșii“ formează pentru oraș și împrejurimi un eveniment important. Chiar și din sate depărtate, populația țărănească se grăbește aici. Pitorești sunt expozițiile de marfă ale olarilor și lucrătorilor de lemn, care au venit cu produsele lor din munți și de pește granița ardelenească. De aici își cumpără mai ales mahalalele din București și satele ce le trebuie pentru anul întreg. Vasele și-au păstrat forma lor adeverat populară. Îndeosebi călușarii, dansatori în costum național, dau „Moșilor“ un colorit de sărbătoare populară. Nu lipsesc, firește nici alte petreceri. Ca în Prater sau la Munchen, pe Theresienwiese, toate tarafurile de lăutari din oraș și împrejurimi își cântă ariile aici*”.¹⁹ Cu ocazia organizării acestor târguri expoziționale anuale s-au băut o serie de medalii comemorative, în colecția muzeului păstrându-se medalia din anul 1927. Această medalie are reprezentat pe avers, în plan central o femeie care ține în mâinile ridicate deasupra capului, în dreapta, spice de grâu, iar în stânga o făclie aprinsă. În

¹⁸ *Idem*, p. 101

¹⁹ *Memoriile regelui Carol I al României, De un martor ocular*, vol. I, Editura Machiavelli, București, 1994, p. 172

fundal se evidențiază un pavilion expozițional în spatele căruia răsare soarele împrăștiind razele sale, circular legenda: **EXPOZIȚIA TÂRGUL MOȘILOR BUCUREȘTI**, iar sub pavilion, legenda în limba latină **LABOR IMPROBUS OMNIA VINCIT**. Pe revers, în câmp: **EXPOZANT / 1927**, pe linia de exergă, ramură de stejar spre stânga și ramură de laur spre dreapta. Pe cele două ramuri se află un scut cu stema Bucureștilor (Sfântul Dumitru cu crucea pe umărul drept și lancea în mâna stângă). Medalia a fost confectionată de gravorul **Huguenin**, din bronz argintat, cu diametrul de 50 mm. (Fig. 14 a, b).

Pentru omagierea personalității și a celor 40 de ani de glorioasă domnie a regelui Carol I s-au organizat o serie de manifestări culturale și expoziționale. Printre aceste activități merită să fie evidențiată expoziția generală națională din anul 1906, organizată sub îndrumarea lui dr. C. I. Istrati, comisarul general al expoziției, președinte al Academiei Române, parlamentar, primar al capitalei și întemeietorul *"Societății de științe"*. În cîmtea Doctorului C. I. Istrati, remarcabil om de știință și cultură, s-au realizat două medalii omagiale de către gravorii **Radivon** (aramă, 64 mm) și **Schwartz** (bronz, 90 mm)²⁰. Paralel, au fost elaborate placete ale expoziției generale și medalii pentru participanți. Expoziția a constituit o manifestare deplină a spiritului național prin participarea și vizitarea ei de către români din țară, Basarabia, Austro-Ungaria și sudul Dunării. *"Aceste frumoase sărbători naționale au contribuit și contribuiesc neprețuit de mult la cunoașterea de sine a poporului român, la dezvoltarea conștiinței naționale și prin ea, la un îndemn de luptă pentru ridicarea și unitatea culturală a românilor de pretutindeni."*²¹ Corespondențele *"Gazetei de Transilvania"* inserează știri și despre vizita mureșenilor la expoziție: Ilie Câmpeanu, L. Pascu (protopopii)²², dr. Vescan din Teaca, dr. Harșia, dr. A. Ceușan și Sever Barbu din Regin²³. Vizita țăranilor din județul Roman la expoziție a fost imortalizată de emiterea unei medalii, ceea ce demonstrează, o dată mai mult, importanța acestui eveniment. Pe avers, medalia cuprinde, în câmp, trei tulpine de spice de grâu, data **18 SEPTEMBRIE 1906**, iar circular legenda: **EXCURSIUNEA ȚĂRANILOR DIN JUDEȚUL ROMAN LA EXPOZIȚIE V**. Pe revers, în câmp, legenda: **SUB PATRONAJUL / D-LUI /—C. CANTACUZINO - PAȘCANU / PREFECT C. BALAIȘ / INITIATORUL N. BELLU /**, gravor fiind **M.Carniol -fiul**, bronz aurit, diametrul de 34 mm. (Fig. 15 a, b).

Rezultatele obținute în domeniul agriculturii la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, au impus crearea unor organisme de conducere, coordonare, de aplicare în mod științific a noilor metode de preparare și cultivare a pământului, a selectării semințelor, a regenerării raselor de animale, a rolului

²⁰ G.Buzdugan, Gh.-Nicușor, *op. cit.* p. 100.

²¹ *Gazeta de Transilvania*, nr.199, 8/21 sept., 1906, Brașov

²² *Idem*, nr 177, 11/24 August

²³ *Idem*, nr 205, 16/29 septembrie

specialiștilor agronomi, a proprietarilor și țăranilor, a necesității cunoașterii meteorologiei și a îmbunătățirilor funciare. Dintre aceste societăți preocupate de diversele probleme ale agriculturii române, care vor organiza periodic expoziții și congrese agricole amintim: “Societatea agrară a marilor proprietari”, “Societatea centrală agricolă”, “Societatea română de agricultură”, “Societatea administratorilor de moșii” (netitrați). În acest sens, menționăm primul congres al “Societății agrare al marilor proprietari” reprezentat de medalia cu toartă aflată în colecția muzeului. Pe aversul medaliei, în câmp, în cunună de laur și stejar, se notifică ocazia emiterii medaliei: **PRIMUL CONGRES / AGRICOL / 14.15.16. DEC. / 1902 / BUCUREȘTI**. În partea superioară a medaliei sunt reprezentate uneltele agricole: secera, hărlețul, târnăcopul, sapa și grebla, simbolul “Societății agrare”. Pe revers, este prezentată o femeie în port popular într-un lan de grâu secerat, în mâna dreaptă cu o cunună de lauri, la picioarele ei fiind o seceră, în sus, semicircular, legenda: **SOCIETATEA AGRARĂ**. Medalia este realizată de gravorul Carniol-fiul din metal aurit cu diametrul de 30 mm. (fig. 16 a, b). “Societatea agrară a marilor proprietari” a organizat în 1904 și o expoziție, prilej cu care s-au bătut două medalii. Prima pe care o prezentăm în continuare, are pe avers, în câmp, bustul regelui Carol I în uniformă militară, profil stânga și legenda: **CAROL I REGE AL ROMANIEI**, iar pe revers, în câmp, pe cunună de laur, patru embleme cuprinse în cartuș, reprezentând următoarele imagini: țăran arând ogorul, simbolul agriculturii; păsări și stupul de albine, simbolul aviculturii și apiculturii; capete de animale (cal, vacă, berbec), simbolul zootehniei; un țăran și o țărancă cu fuiorul și mașina de tors, simbolul industriei casnice. Cele patru cartușe sunt despărțite de o bandă orizontală, unde urma să fie scris numele participantului sau al căștigătorului, în partea superioară fiind gravate pe un scut însemnele societății “S.A.P.M.”, uneltele agricole, anul 1900, motive ornamentale, (frunze de lauri), circular legenda: **EXPOZIȚIUNEA SOCIETATEI AGRARE A MARILOR PROPRIETARI Y BUCURESCI 1904** Y. Medalia realizată de gravorii Radion și Carniol din bronz are diametrul de 65 mm. (Fig. 17 a, b). Cu același prilej s-a confecționat de asemenea, o medalie cu toartă. Pe revers, în câmp, pe un scut este redată emblema societății: uneltele specifice, inițialele S.A.M.P., anul 1900. În circular, este delimitată, de un cerc liniar legenda: **EXPOZIȚIUNEA SOCIETĂȚII AGRARE V A MARILOR PROPRIETARI** V. Pe avers, clădirea pavilionului, sus semicircular legenda: **PAVILIONUL CENTRAL**, în exergă / **BUCURESCI / 1904**. Gravorii sunt Radivon și Negreanu, medalia fiind realizată din bronz cu diametrul de 30 mm. (Fig. 18 a, b).

Presa vremii, cu deosebire “Adevărul”, până la izbucnirea primului război mondial, inserează o serie de informații referitoare la organizarea congreselor agricole în perioada februarie - mai 1914: al 7-lea congres al “Societății de agronomie”²⁴, primul congres al “Administratorilor de Moșii Netitrați” (1-2 martie 1914)²⁵, al 2-lea

²⁴ Adevărul, 20 februarie 1914

²⁵ Idem, 1 martie 1914

congres al “Societății române de agricultură” al cărei secretar și președinte a fost Gh. Ionescu Sisești (13-14 mai 1914)²⁶. În contextul în care se discutau problemele legate de viitoarea dezvoltare și organizare a agriculturii române a avut loc sărbătorirea a 25 de ani de activitate de la înființarea “Societății centrale agricole” (1889-1914). Acest moment semnificativ este subliniat de emiterea unei medalii comemorative. Medalia prezintă pe avers, în câmp, busturile afrontate a două remarcabile personalități care și-au adus o contribuție semnificativă la dezvoltarea acestui domeniu: Ion Ionescu de la Brad și P. S. Aurelian, (probabil), sub busturi două ramuri de laur încrucișate având în părți anii 1889 și 1914, circular legenda: **SOCIETATEA CENTRALĂ AGRICOLĂ ? BUCUREȘTI ?** Câmpul reversului este constituit dintr-un montaj realizat dintr-un plug și soarele răsăind după muchia unui deal, circular: **JUBILEUL DE 25 DE ANI DE LA ÎNFIINȚARE ? 1889-1914 ?** Este menționat gravorul Carniol -fiul, medalia, fiind confecționată din bronz argintat cu diametrul de 55 mm. (Fig. 19 a, b).

Făurirea statului național unitar român la 1 Decembrie 1918 a ridicat noi probleme în dezvoltarea agriculturii, în integrarea provinciilor române de o parte și de alta a Carpaților întru-un sistem economic unitar, cunoscut fiind caracterul cerealier al agriculturii din vechiul regat și cel zootehnic al Ardealului. S-a impus, de asemenea, reorganizarea Ministerului Agriculturii. Astfel, în noua Românie a luat ființă *Ministerul Agriculturii și Domeniilor*, iar la nivelul centrelor județene, Camere de Agricultură, organisme de coordonare a întregii activități economice. Specialiștii agronomi au editat reviste de specialitate și au organizat congrese la nivel național, unde își expuneau ideile cu privire la dezvoltarea unei agriculturi și zootehnici pe baze științifice, primul congres agronomic desfășurându-se în 1920, iar cel de al doilea în 1924²⁷. Recunoscând importanța agriculturii, însuși regele Ferdinand I a deschis lucrările celor două congrese relevând rolul și importanța agronomilor în dezvoltarea agriculturii române²⁸. În articolul “Problema zootehnică”, dr. G. K. Constantinescu atrăgând atenția, asupra problemei zootehnice în România Mare, spunea că “are astăzi un caracter fundamental deosebit de acela pe care l-a avut odinioară în vechiul regat. Fenomenele economice, sociale și politice petrecute atât la noi în țară cât și în jurul nostru, au creat acestei probleme un mediu nou în cadrul căruia importanța ei crește considerabil”²⁹. Prin politica austro-ungară de sprijinire a dezvoltării creșterii animalelor, Ardealul, în acest domeniu, este superior vechiului regat. “Așadar, unindu-se cu vechiul regat, Ardealul a intrat întru-un mediu inferior sub raport zootehnic și trebuie să fim atenți ca omogenizarea situației zootehnice să nu se facă prin retrogradarea stărilor superioare ci prin înaintarea celor înapoiate”³⁰. Pentru

²⁶ *Idem*, 13-14 mai 1914

²⁷ *Economia națională*, București, an XLV, febr- mart., nr. 2-3, 1924

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Economia națională*, București, an. XLV, ian., nr. 1, 1924

³⁰ *Ibidem*

încurajarea crescătorilor de animale Ministerul Agriculturii a organizat între anii 1923-1926 o serie de expoziții, ocazii cu care s-au bătut medalii pentru câștigători. Astfel, în anul 1923 s-au bătut două medalii de către Ministerul Agriculturii și Domeniilor: a) pentru crescătorii de cai; b) pentru crescătorii de vite. Medalia pentru crescătorii de cai are, pe avers, stema României Mari pe o ramură de stejar, snop de grâu și știuleți de porumb, în câmp legenda: **MINISTERUL / AGRICULTUREI ȘI / DOMENIILOR / 1923** *. Pe reversul medaliei este reprezentat un cal în profil stânga iar în partea superioară legenda: **CU STĂRUINȚĂ / ȘI PRICEPERE SPRE / PROPĂSIRE**, gravor fiind **Cristescu** (bronz aurit, d: 60 mm). (Fig. 20 a, b). Medalia crescătorilor de vite are pe avers aceeași compoziție, ca la precedenta, iar pe revers un câmp cu vite (vaci și oi), legenda fiind aceeași, gravor Cristescu (bronz, d: 60 mm). (Fig. 21 a, b). Medaliiile expozițiilor zootehnice județene acordate cu ocazia organizării concursurilor locale, diferă în realizarea lor compozițională de cele ale ministerului analizate mai sus, prin legenda circulară: **MINISTERUL AGRICULTUREI ȘI DOMENIILOR**, specificându-se în câmp, caracterul lor: **EXPOZIȚIA / ZOOTEHNICĂ / JUDEȚEANĂ**, pentru crescătorii de cai (Fig. 22 a, b) și vite (Fig. 23 a, b). De asemenea, în anul 1926, Camera de Agricultură din București a organizat o expoziție de produse agricole și animaliere priej cu care s-au bătut medalii din metal aurit, metal argintat și bronz³¹. Medalia aflată în colecția muzeului prezintă pe avers un câmp de vite, în partea dreaptă, planul superior, stema țării, încadrată lateral, stânga de o ramură de laur și legenda: **EXPOZIȚIA**. Pe revers sunt reprezentați un țăran și o țărancă într-un lan de grâu, un țăran arând pământul și un complex de silozuri. Tabloul este luminat de razele soarelui, în partea dreaptă legenda: **CAMERA DE AGRICULTURĂ**, gravor C. D. (Constantin Dumitrescu), realizată din bronz, d: 60 mm. (Fig. 24 b).

În perioada imediat următoare reîntregirii naționale asemenea expoziții zootehnice au fost organizate nu numai în vechiul regat ci și în zonele nou alipite statului român: expoziția de animale a Moldovei întrgite, desfășurată la Iași în perioada 14-21 oct. 1923³², prima expoziție zootehnică a Ardealului și Banatului organizată la Cluj în septembrie, 1924. Tot la Cluj s-a desfășurat și primul congres național român de zootehnie și igienă veterinară. Pentru participanții la această manifestare expozițională s-a realizat o insignă de formă ovală având reprezentat în partea superioară stema României, încadrată de lauri, circular legenda: **ROMÂNIA**, în centrul insignei: **PRIMA EXPOZIȚIE / ZOOTEHNICĂ / A / ARDEALULUI / ȘI / BANATULUI / SEPT. 1924 / CLUJ**. Marginile insignei sunt ornamentate cu linii drepte și circulare, puncte, volute. Este confecționată din nichel (L: 33 mm, l:24 mm). (Fig. 25).

Dezvoltarea industriei române și odată cu aceasta pătrunderea produselor de fabrică în lumea satului au avut drept consecință părăsirea de către țărani a unor

³¹ G. Buzdugan, Gh. Niculiță, *op. cit.* p. 115

³² *Buletinul Direcției generale zootehnice și sanitare-veterinare*, București, nr. 6-8, 1923.

meserii sau meșteșuguri rurale prin intermediul cărora își satisfăceau necesitățile gospodăriei lor. Încă de la sfârșitul secolul trecut, economistul P.S.Aurelian atrăgea atenția asupra posibilităților de a se dezvolta o industrie casnică mai ales în timpul iernii, când țărani nu erau preocupați cu cultivarea pământului³³. Industrializarea punea în pericol păstrarea unor îndeletniciri devenite tradiționale, specifice spiritualității românești. Pentru revigorarea industriei casnice rurale s-au organizat expoziții cu acest specific. Dintre aceste manifestări este necesar să amintim expoziția de industrie casnică desfășurată la Avrig (jud.Sibiu) cu participarea sătenilor din satele din prejura în 29-30 sept. 1923, cu prilejul serbărilor centenare dedicate lui Gh. Lazar³⁴, cele organizate la Brusturoasa (jud. Bacău) în 1926 când s-au bătut medalii realizate de gravorul M.Carniol³⁵, și Brăila din 1925 și 1929. În colecția muzeului există două placete bătute cu prilejul expozițiilor de industrie casnică și lucru manual. Placheta expoziției din 1925 are pe avers legenda: **EXPOZIȚIA / DE / INDUSTRIE CASNICĂ / ȘI / LUCRU MANUAL / DIN 1925 / A / JUDEȚULUI BRĂILA /**, în partea inferioară două benzi transversale ornamentate spre exterior, cele patru laturi exterioare ornamentate cu motive liniare. Pe revers este redată imaginea unui interior în care o femeie îmbrăcată în port popular lucrează la războiul de țesut. O ramură de lauri desparte acest fragment compozițional de cuvintele: **VIITORUL /EREI ÎL FACE FEMEA**, numele gravorului *Chisavites*. Este confectionată din bronz, L: 60 mm, l: 40 mm. (Fig. 26 a, b). La placeta expoziției din 1929 diferă doar aversul care într-un cadran orizontal cuprinde legenda **CAMERA DE AGRICULTURĂ / BRĂILA**, în câmp: **EXPOZIȚIA / DE / INDUSTRIA CASNICĂ / ȘI / LUCRU MANUAL / 1929**, marginile laterale fiind ornamentate cu o ghirlandă din frunze de lauri. (Fig.27 a, b).

Înfăptuirea reformei agrare după 1864, progresele înregistrate în dezvoltarea agriculturii, au impus formarea unor cadre de specialitate în domeniul agricol, organizarea și desfășurarea învățământului agricol pe baze științifice erau privite ca o necesitate pentru progresul social-economic al țării în general, și în mod special pentru dezvoltarea unei agriculturi moderne. „Legea instrucțiuni publice“, promulgată în 1864, la articolul 207 prevedea „să se instituie în centrurile principale ale României trei școale de agricultură care vor cuprinde și ferme model pentru inițiativa practică a agricultorilor“³⁶. Școala de Agricultură de la Pantelimon funcționa încă din 1852 fiind reorganizată în anii 1860-1863. Cu prilejul discutării bugetului Ministerului Agriculturii, Comerțului și Lucrărilor, în 1867 s-a propus înființarea școlilor de la Craiova (Balta-Verde) și Iași (Galata). Aceste școli organizate din inițiativa agronomului Ion Ionescu de la Brad, după modelul fermelor model de la Roville (Franța) a lui Mathieu de Dombasle, vor avea o existență efemeră desființându-se în 1872 -Craiova și 1871-Iași³⁷. Școala de Agricultură de la Pantelimon va desfășura o

³³ P.S. Aurelian, *Opere economice*, Editura Academiei R.S.R., 1967, București, p. 152.

³⁴ *Transilvania*, an 55, oct.- noiemb., nr. 10-11, 1924.

³⁵ G. Buzdugan, Gh. Niculita, *op. cit.* p. 267.

³⁶ Gh.Cristea, *op cit.* p. 174

³⁷ *Idem*, p. 180

în intensă activitate în domeniul respectiv punând pentru prima dată problema ameliorațiilor agricole, răspândirea unor instrumente perfecționate, pregătirea de cadre de specialitate. Dintre succesele acestei școli românești de agricultură, relevăm prima expoziție de agricultură și viticultură organizată în luna octombrie 1867, vizitată și de printul Carol care a înmânat, de altfel și premiile expoziției³⁸. școala de la Pantelimon a repurtat succese deosebite la "expoziția universală de la Paris" (1867), "plugurile și alte instrumente agricole expuse de către școala de la Pantelimon la expoziția de la Paris.... au fost premiate cu medalia de argint"³⁹, iar directorul școlii P. S. Aurelian membru în comitetul de organizare al pavilionului României a fost decorat cu "Legiunea de onoare"⁴⁰. La 1 decembrie 1869 școala de la Pantelimon se va muta pe moșia Herăstrău primind numele de "școala Centrală de Agricultură și Silvicultură", legea din 1893 separând învățământul agricol de cel de silvic prin crearea de școli speciale de silvicultură⁴¹. În anul 1914, Gh. Ionescu Sisești a fost numit director al "școlii și fermei de la Herăstrău", care prin decretul din 1915 primește caracterul de învățământ superior "școala Superioară de Agricultură de la Herăstrău"⁴². Susținuta activitate desfășurată de specialiștii acestei școli a fost omagiată cu prilejul celor două aniversări, de 50 (1903) și 75 (1928) de ani de activitate. Gh. Ionescu Sisești, directorul școlii în 1928, sublinia în articolele publicate în "Viața agricolă" succesele obținute în formarea specialiștilor și cercetarea științifică. „Tradiția - scria GH. Ionescu Sisești- este legătura cu viitorul care dă instituțiilor viața nepieritoare și mereu regenerată”⁴³. Aniversarea a 75 de ani de activitate a școlii Românești de Agricultură a prilejuit emiterea unei medalii omagiale, aniversative. Medalia prezintă, pe avers, bustul din față al regelui Mihai cu legenda semicirculară: **MIHAI ? I ? REGE ? AL ? ROMÂNIEI ?**. Pe reversul medaliei este redat frontispiciul clădirii de la Herăstrău stăjuită din ambele părți de câte doi brazi, sub clădire: **ȘCOALA SUPERIOARĂ / DE AGRICULTURĂ / HERĂSTRĂU - BUCUREȘTI / 1853-1928**, gravorul medaliei: S. J., confectionată din bronz, diametrul 60 mm. (Fig. 28 a, b).

Studiul colecției de medalii cu caracter agro-zootehnic din patrimoniul muzeului oferă imaginea dezvoltării și evoluției acestui sector al economiei naționale în perioada 1863- 1928, largă arie de circulație a acestora pe cuprinsul teritoriului românesc.

³⁸ Memoriile regelui Carol , p.189.

³⁹ Revista științifică, II, 1871, nr.10/I, VII, p.145-146 și urm. 11/15 VII, p. 161-165

⁴⁰ Gh. Anghel, Vatra de la Herăstrău, leagăn al științei agricole românești, Editura Ceres, București, 1987, p. 29.

⁴¹ Gh. Cristea, op. cit. p. 179.

⁴² Gh. Ionescu Sisești, Probitate, în Scrisul românesc, Craiova, 1982.

⁴³ Ibidem .

DIE RUMÄNISCHE WEIDENWIRTSCHAFT AUS DEM GESICHTSPUNKT DER MEDAILLENKUNDE (ZUSAMMENFASSUNG)

Die Medaillenkunde, wahre Zeiturkunde, erlaubt die Darstellung der Geschichte rumänischer Landwirtschaft aus diesem Standpunkt, in der Zeitspanne 1863-1929 betrachten.

Das Werk reißt drei Problematiken um: 1- politische Persönlichkeiten, 2-Wettbewerbe und Ausstellungen, 3- landwirtschaftlicher Unterricht.

Es sind Medaillen einiger Persönlichkeiten (wie C. Negruzi, Cretzulescu) vorgefügt, die dem rumänischen Fürst Alexandru Ioan Cuza geholfen haben und zur Verweltlichung der Klostervermögen, zur Ausführung der Agrarreform u.s.w. beigetragen haben. Die mit Anlaß der veranstalteten Wettbewerben und Ausstellungen ausgeführten Medaillen, weiß das Interesse der Gesellschaft in diesem Gebiet rumänischer Wirtschaft auf. Man beharrte bei „Târgul Moșilor“, einem Tradition gewordenen Markt, und vor allem bei den Nationalausstellungen in Bukarest, wo auch die Rumänen aus den Provinzen benachbarten Königreichen teilgenommen haben.

Zur Entwicklung des Landwirtschaftsunterrichts (hier sind die Landwirtschaftsschulen in Iași, Craiova und Herăstrău genannt) haben viele wissenschaftliche Persönlichkeiten Rumäniens beigetragen, die dieses Bild der Entwicklung rumänischer Weidenwirtschaft im Zeitraum 1863-1929 vervollständigen.

Fig.1a

Fig.1b

Fig.2a

Fig.2b

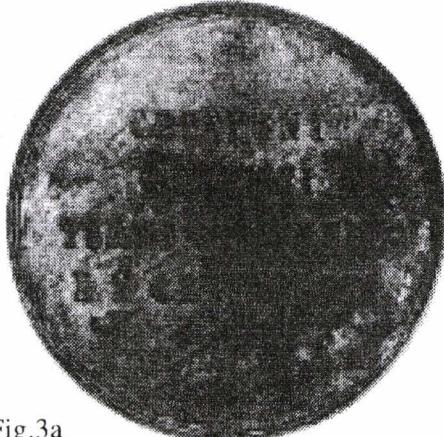

Fig.3a

Fig.3b

Fig.4a

Fig.4b

Fig.5a

Fig.5b

Fig.6a

Fig.6b

Fig.7a

Fig.7b

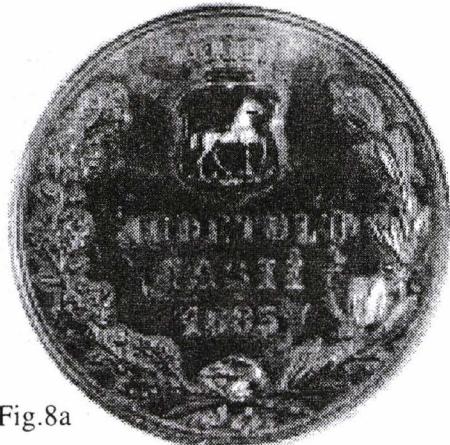

Fig.8a

Fig.8b

Fig.9a

Fig.9b

Fig.10a

Fig.10b

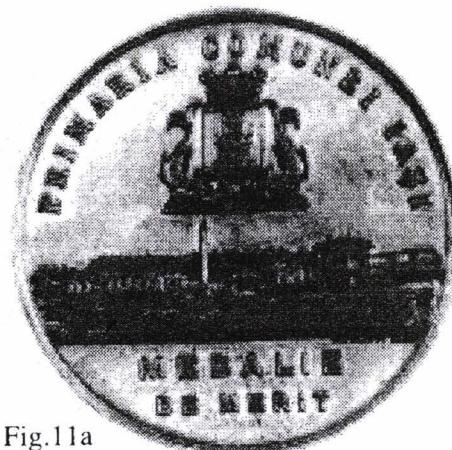

Fig.11a

Fig.11b

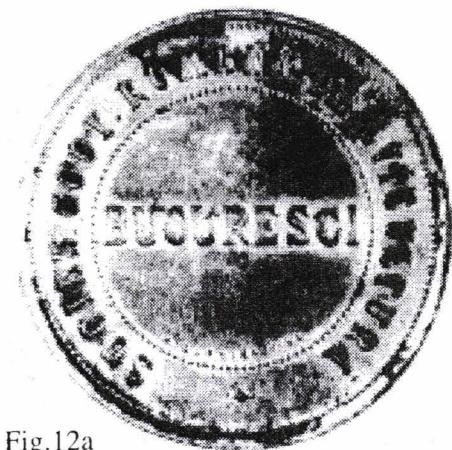

Fig.12a

Fig.12b

Fig.13a

Fig.13b

Fig.14a

Fig.14b

Fig.15a

Fig.15b

Fig.19a

Fig.19b

Fig.20a

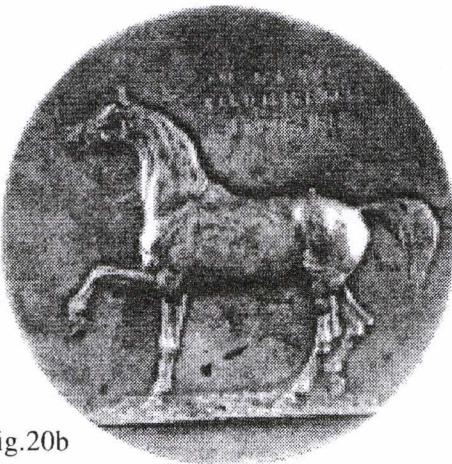

Fig.20b

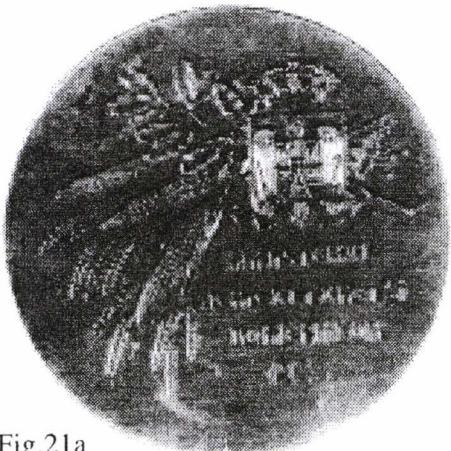

Fig.21a

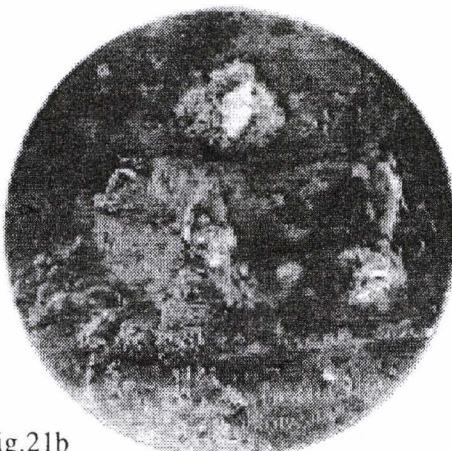

Fig.21b

Fig.22a

Fig.22b

Fig.23a

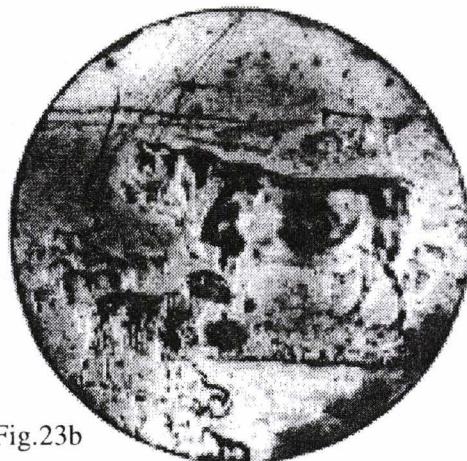

Fig.23b

Fig.24b

Fig.25

Fig.26a

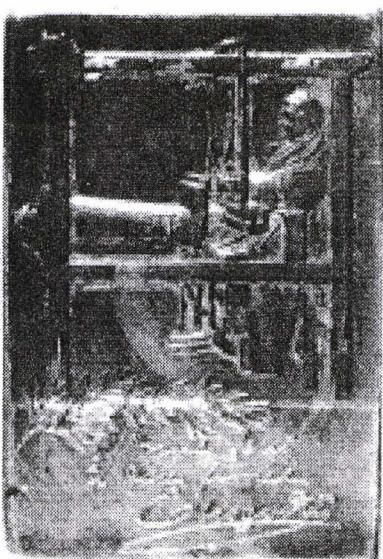

Fig.26b

Fig.27a

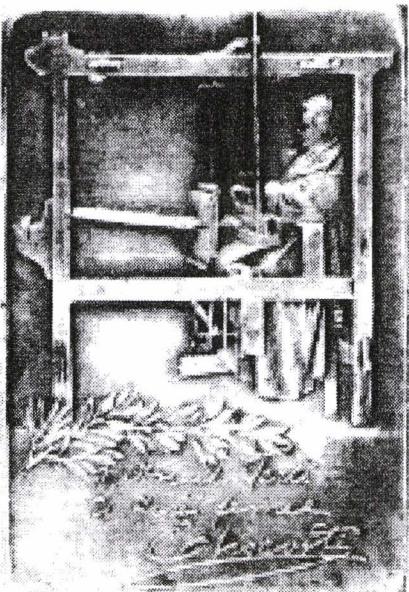

Fig.27b

Fig.28a

Fig.28b